

Νίκος Τσουρλάκης

ΣΤΙ ΒΑΣΙΛΕΥΣΑΝ ΤΗ ΠΑΡΟΛΩΝ ΕΡΩΝ

Ο βαρκάρης

Συγγραφέας: Νίκος Τσουρλάκης
Τίτλος διηγήματος: Ο Βαρκάρης.
Εκατό χρόνια μετά την καταστροφή

Προμετωπίδα

https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Smyrna_burning.jpg

Το παρόν ψηφιακό βιβλίο διανέμεται ελεύθερα στο διαδίκτυο
από το δημιουργό του, υπό την ακόλουθη άδεια:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση

- Όχι Παράγωγα - 4.0 (CC BY-NC-ND)

Σεπτέμβριος, 2022

Ο Βαρκάρης

Τα δύο ροζιασμένα χέρια κάνουν την ίδια ατέρμονη κίνηση πάνω στα ξύλινα κουπιά. Το βλέμμα του γέρου, κενό, αδιάτρητο από το φως. Οι κάτασπροι βολβοί των ματιών του χάσκουν ακίνητοι, νεκροί. Τα ξύλινα κουπιά παφλάζουν στα νερά, ανακατεύουν το κύμα και αναδύονται κυκλικά, μέχρι να βυθιστούν ξανά μέσα στη σκούρα θάλασσα. Τραβούν δυνατά τα ροζιασμένα χέρια για να σπρώξουν τη μικρή βαρκούλα προς την ακτή. Γνωρίζει ο βαρκάρης, πως σε λίγο ο επιβάτης θα φτάσει στην προβλήτα. Θα είναι εκεί στην ώρα του. Η βάρκα απέχει από την ακτή λίγες εκατοντάδες μέτρα. Σταματάει τα κουπιά ο γέρος, για μια στιγμή, κι αφουγκράζεται...

...«η Σμύρνη καίγεται».

Οι Τσέτες μπήκαν στην πόλη. Θάνατος. Πόνος. Προσφυγιά.

Η κυρά Μυρσίνη σέρνει με το ένα της χέρι τη μοναδική τους βαλίτσα, με όλα όσα πρόλαβε να σώσει. Λίγα ρουχαλάκια για την πεντάχρονη Λενίτσα, δύο εικόνες, μια της Παναγιάς και μια των Αγγέλων, κάποια δικά της ρούχα. Με τ' άλλο χέρι κρατάει

σφιχτά τη μικρή Λενίτσα. Ασθμαίνει η κυρά, καθώς η βαλίτσα είναι βαριά. Τραβάει με λύσσα για να φτάσει στο μουράγιο, καθώς οι Τσέτες τρέχουν ξοπίσω τους. Γνωρίζει τι θα τους κάνουν άμα τους προφτάσουνε. Ξέρει ποια θα είναι η τύχη τους, αν δεν προλάβουν να μπουν σ' ένα βαπόρι ή σε κάποια από τις τελευταίες βάρκες. Ίσως κάποια απ' αυτές τις βάρκες να είναι η σωτηρία τους. Να τους πάρει και να τους περάσει στα ελληνικά εδάφη. Στη Χίο ή στη Λέσβο. Ίσως πάλι, οι ναύτες κάποιου βαποριού να τις λυπηθούν και να τις φορτώσουν για τη Σαλονίκη ή την Αθήνα. Η Λενίτσα τρέχει δίπλα στη μητέρα της, όμως το μυαλό της είναι πίσω στο σπίτι τους. Τ' άφησαν το σπιτάκι τους. Άφησαν και τη Ψαρού τη γάτα της τη μπιρμπιλομάτα. Τ' άφησαν όλα. Γυρίζει κάθε τόσο και κοιτάζει προς τα πίσω. Ψάχνει να βρει τον αγαπημένο της πατέρα...

...«που είναι ο πατέρας μου;».

Κατά πόδι τους ακολουθεί ο κύριος Αλέξανδρος. Βρίσκεται δύο μέτρα πιο πίσω μέσα στο στενό καλντερίμι, έτοιμος, σε εγρήγορση. Ακόμη πιο πίσω ακολουθεί ο εχθρός. Μπορεί να τους ακούσει. Νιώθει τα γρήγορα βήματα τους να πλησιάζουν και να φέρνουν μαζί τους το θάνατο, την ατίμωση, την προσφυγιά. Ανοίγει το βήμα του ο κύριος Αλέξανδρος, κάθε φορά που επιταχύνει η κυρά Μυρσίνη. Επιβραδύνει ο άντρας, κάθε φορά που η γυναίκα κουράζεται και κομπιάζει. Πάντα βαδίζει από πίσω τους για να τις προστατεύσει. Την αγαπημένη Μυρσίνη και την λατρεμένη Λενίτσα. Την κοιτάει περήφανος, κάθε φορά που το κεφαλάκι της γυρίζει προς αυτόν. Της χαμογελάει για να την εμψυχώσει. Θέλει να της φωνάξει,

«κουράγιο Λενιό, κουράγιο και φτάνουμε στη θάλασσα».

Όμως, χρόνος για κουβέντες δεν υπάρχει. Ακούει τους εχθρούς να τρέχουν από πίσω τους. Οι Τσέτες...

...«καταραμένοι».

Οι Τσέτες τρέχουν μανιασμένοι. Αιμοδιψείς. Θέλουν κι αυτοί να φτάσουν στην προβλήτα. Να κάμουν σαματά και να διώξουν τα τελευταία βαπόρια που έχουν δέσει στον κόλπο. Θέλουν να σκοτώσουν όλους τους χριστιανούς, γιατί η μανία τους σβήνεται μόνο μ' αίμα. Θέλουν ν' αφανίσουν τη ράτσα των Γραικών που κρατάει αυτά τα χώματα για αιώνες τώρα. Ήρθε η ώρα να πεθάνουν οι γκιαούρηδες, να ξεριζωθούν, γιατί είναι σαν τα αγριόχορτα. Σαν το ζιζάνιο, που δε λέει να βγει από τη γη και μένει εκεί για πάντα. Τώρα, είναι η στιγμή να τους ξεριζώσουν μια και καλή κι έτσι, η Γκιαούρ Ισμίρ θα γίνει - επιτέλους- μουσουλμανική. Με το γιαταγάνι και με το τουφέκι. Χίλια χρόνια, περίμενε το μιλιέτι των μωαμεθανών γι' αυτήν την τιμή.

«Θάνατος στους γκιαούρηδες», κραυγάζουν.

Η βάρκα ακούμπησε, απαλά, πάνω στον ντόκο. Ο βαρκάρης άνοιξε διάπλατα τα τυφλά του μάτια. Ακούει τις φωνές. Απελπισμένοι που ζητούν βοήθεια. Ναύτες που φωνάζουν σε κάθε ξένη γλώσσα. Φωνάζουν οργισμένοι, απειλητικοί, για ν' απωθήσουν τους απελπισμένους. Δεν μπορεί να δει ο βαρκάρης, αλλά μπορεί να νιώσει την απόγνωση, το φόβο, την απελπισία. Τον πανικό. Ωστόσο, ακίνητος κι αμίλητος περιμένει. Αυτός ο πόλεμος και η σφαγή των αμάχων δεν είναι δική του δουλειά. Η δική του δουλειά είναι ο επιβάτης που θα

φτάσει σε λίγο. Θα έρθει και θα μπει στη βάρκα, γιατί δε μπορεί να κάνει αλλιώς. Ο βαρκάρης έχει έρθει ως εδώ μόνο για αυτόν.

Έφτασε η κυρά Μυρσίνη στην προβλήτα. Καπνός παντού. Ο αγέρας φέρνει τις στάχτες και την μυρωδιά από τ' αποκαΐδια. Τα φέρνει μέσα απ' την πόλη, βαθιά μες από τους μαχαλάδες των χριστιανών. Φέρνει τους ήχους, τις κραυγές, το θανατικό. Ο αγέρας γίνεται μάρτυρας του πόνου και της σφαγής. Η μάνα, όμως, δε θα θρηνήσει τώρα τη χαμένη της πατρίδα, το σπίτι που άφησε πίσω της, το βιός της. Πρώτα θα παλέψει για να μπει σε κάποιο καράβι ή έστω σε μια βάρκα. Να μπει, να αναπνεύσει και πάλι τον αέρα της λευτεριάς, να σώσει το Λενάκι και μετά θα κάτσει να θρηνήσει. Θα προσευχηθεί στην Παναγιά και θα Την ευχαριστήσει. Θα λυπηθεί για την πατρίδα που έχασε. Θα θρηνήσει γι' αυτούς που σκοτώθηκαν.

Έφτασε και ο κύριος Αλέξανδρος στην προβλήτα πίσω από την οικογένεια του. Ο καπνός τον τυφλώνει, ο κόσμος τον σπρώχνει. Μιλιούνια στέκουν οι κατατρεγμένοι Έλληνες. Φοβισμένοι, απογοητευμένοι, ξεριζωμένοι. Ένα θαύμα περιμένουν. Να δώσει ο Θεός και να μουν σε κάποιο βαπόρι, να σωθούν. Έτσι νιώθει κι αυτός, φοβάται, τρέμει. Όχι για τον εαυτό του, αλλά για τη γυναίκα και τη θυγατέρα του. Μόνο για αυτές νοιάζεται. Σπρώχνει ο πατέρας τους υπόλοιπους κατατρεγμένους. Τους κρατάει μακριά από τη φάμιλια του. Σπρώχνει και η κυρά Μυρσίνη για να φτάσει μπροστά σε μια μεγάλη λέμβο που 'ναι δεμένη ένα μέτρο από την προβλήτα. Τόσο κοντά, που μπορεί κάποιος να πηδήξει μέσα της και να σωθεί. Όμως, τόσο δύσκολο, καθώς οι ξένοι ναύτες κρατούνε όρθια τα μεγάλα τους κουπιά, έτοιμοι να πετάξουν μέσα στη

θάλασσα όποιον επίδοξο προσπαθήσει να κάνει το ρεσάλτο. Η κυρά Μυρσίνη στέκει μπροστά στη λέμβο και κοιτάει απογοητευμένη. Ένας ναύτης λύνει τους κάβους κι οι υπόλοιποι κρατούν απειλητικά στα χέρια τους, όπλα και κουπιά. Σφίγγει στα χέρια της τη βαλίτσα και το χεράκι της Λενίτσας. Η μικρούλα κοιτάει γύρω της. Μια τους καπνούς που καλύπτουν τη θάλασσα και μια το τρομοκρατημένο πλήθος. Ψάχνει ανάμεσα τους για να τον βρει...

...«Πατέρα;».

Τρέχουν οι Τσέτες προς την παραλία κι αν στο διάβα τους βρουν κανέναν αποκαμωμένο, κάποιον που να έχει ξεμείνει, τότε σφάζουνε. Τρέχουν προς τα θύματα τους, σα λυσσασμένοι, σα βρικόλακες που έχουν οσμιστεί το αίμα κι είναι έτοιμοι για το φαγοπότι. Σάρκες και αίμα χριστιανών.

«Θάνατος στους άπιστους», ωρύονται.

Σπρώχνει η κυρά Μυρσίνη. Είναι εύσωμη και γεροδεμένη. Είναι αποφασισμένη. Έφτασε μπροστά στη μεγάλη λέμβο, αλλά οι ναύτες έχουν λύσει και τραβούν μέσα στην άκατο τα βρεγμένα παλαμάρια. Απλώνει τα χέρια της προς τη λέμβο. Φωνάζει. Οι ναύτες την κοιτούν. Τα μάτια τους λυπημένα, τα βλέμματα τους στενάχωρα, όμως, κανέννας τους δεν απλώνει το χέρι. Φωνάζει η κυρά Μυρσίνη στα Ελληνικά. Καμία απάντηση. Όμως, ξαφνικά, ο αέρας διώχνει τον καπνό και η άκατος φανερώνεται ολόκληρη. Τα βλέφαρα της άνοιξαν διάπλατα. Είδε την παντιέρα της πρύμνης. Οι κόρες των κατάμαυρων ματιών, έχουν διασταλεί. Η τρίχρωμη σημαία έχει ξυπνήσει μνήμες από τα σχολικά της χρόνια. Τις καλόγριες, τη

Μαντάμ Ορτάνς, το Γυμνάσιο θηλαίων. Κράζει στα Γαλλικά. Δυο από τους ναύτες γυρίζουν έκπληκτοι προς το μέρος της. Η απεγνωσμένη μάνα αρπάζει την κορούλα της και τη σηκώνει ψηλά.

«Σας παρακαλώ, προστατεύστε την κόρη μου», τους φωνάζει στη γλώσσα τους.

Αλαφιασμένη, μέσα στην απόγνωση της, η μάνα πετάει το παιδί προς την λέμβο. Το παιδί έσκισε τον αέρα, τσιρίζοντας...

...«Μητέρα!!!».

Έγινε το θαύμα κι ένας από τους ναύτες άρπαξε τη Λενίτσα λίγο πριν να πέσει στα βρώμικα νερά. Ο γεροδεμένος άντρας την τράβηξε και την έβαλε μέσα στη μεγάλη λέμβος. Ακούμπησε το παιδί και μετά γύρισε προς τη μητέρα. Η κυρά Μυρσίνη έκανε ένα μετέωρο βήμα, κάρφωσε το βλέμμα της μέσα στα μάτια του ναύτη και πήδηξε. Έπεσε πάνω στην αγκαλιά του, τη στιγμή που ένας ακόμη Έλληνας δεχόταν στο στήθος ένα από τα κουπιά του πληρώματος. Η μάνα, τυχερή, προσγειώθηκε μέσα στην ασφάλεια της λέμβου. Ο τολμηρός χριστιανός, άτυχος, βυθίστηκε στα μαύρα νερά με σπασμένα τα πλευρά του.

Οι ναύτες με τις λευκές στολές, έσφιξαν τα κουπιά στα χέρια τους κι η άκατος κίνησε προς το μητρικό της πλοίο. Οι τσιμινιέρες του μεταλλικού θηρίου καπνίζουν. Οι μηχανές γεμάτες κάρβουνο, είναι έτοιμες να γυρίζουν τις προπέλες κι αυτές με τη σειρά τους να σπρώξουν το βαπόρι προς τα δυτικά. Μακριά απ' αυτό το σφαγείο. Μακριά από την κακοσμία του καπνού και του θανάτου. Μακριά απ' τη Σμύρνη.

Πάνω στην προβλήτα στέκει ο κύριος Αλέξανδρος. Σηκώνει απότομα τα χέρια του στον αέρα και μια θριαμβευτική κραυγή βγαίνει από το στόμα του. Κουνάει τα χέρια του γι' αποχαιρετισμό. Είναι σίγουρος πως η Λενίτσα τα βλέπει. Γύρισε η μικρούλα το κεφαλάκι της προς τα πίσω. Κοίταξε ανήσυχη προς το μέρος του για μια στιγμή. Αυτός την αποχαιρετά φωνάζοντας χαρούμενος. Κοιτάει ευτυχισμένος, τη λέμβο ν' απομακρύνεται. Η οικογένεια του είναι ασφαλής.

Ξαφνικά, ο κόσμος γύρω του αρχίζει να τρέχει προς κάθε κατεύθυνση. Το πλήθος φωνάζει τρομοκρατημένο. Κραυγές απόγνωσης...

...«οι Τσέτες φτάσανε στην παραλία».

Γυρίζει ο κύριος Αλέξανδρος για να τους δει. Βλέπει τα χέρια τους ν' ανεβοκατεβαίνουν πάνω στα κεφάλια των άτυχων χριστιανών. Βλέπει τα σπαθιά τους και τις φλόγες από τα όπλα τους. Όμως τώρα πιά, οι Τούρκοι δε το φοβίζονται. Πλέον, δε μπορούν να ατιμάσουν τη γυναίκα του, ούτε να σκοτώσουν την κόρη του. Γυρίζει την πλάτη του στη σφαγή και ξανακοιτάει προς τη θάλασσα. Η λέμβος έχει φτάσει δίπλα στο μεγάλο μεταλλικό βαπόρι. Χαμογελάει ικανοποιημένος.

Όμως, τα χείλια του πικράθηκαν και πάλι. Θυμήθηκε για ποιον λόγο είχε έρθει κι αυτός στην παραλία. Για ποιον λόγο είχε τρέξει μαζί τους, ξοπίσω τους. Σάρωσε με το βλέμμα του τον ντόκο. Τον είδε μέσα στη βάρκα, ακίνητο, να περιμένει. Ξερακιανός, γέρος και τυφλός. Απαθής από το θανατικό που εξελισσόταν γύρω του. Ο κύριος Αλέξανδρος κοίταξε μια τελευταία φορά προς τη λέμβο, σήκωσε απαλά την παλάμη του,

ως τελευταίο αποχαιρετισμό και με σκυμμένο το κεφάλι, κίνησε με βαριά βήματα προς τον βαρκάρη.

Η κυρά Μυρσίνη σφίγγει τη μικρούλα στην αγκαλιά της. Κοιτάζει προς τη Σμύρνη με τα μάτια δακρυσμένα. Η όμορφη πόλη είχε παραδοθεί στις ορδές των εχθρών. Καίγονται οι όμορφες γειτονιές της, ο Μπουρνόβας με τις όμορφες μονοκατοικίες του και ο 'Κάτω Μαχαλάς' η συνοικία των Γραικών και των Αρμένιων, από την παραλία έως το Κορδελιό. Καίγονται οι εκκλησιές των Ελλήνων, ο Άγιος Γεώργιος κι η Αγία Φωτεινή. Τα μάτια της έχουν βουρκώσει. Τ' αχείλι της τρέμει. Τα δάκρια ξεπηδούν καυτά. Κλαίει για όσα έχει χάσει, αλλά περισσότερο κλαίει για τον άντρα της. Τον σκοτώσανε οι Τούρκοι στον Σαγγάριο ποταμό. Ήταν νέος, ψηλός κι ομορφάντρας. Ήταν τριάντα ετών. Αναστενάζει η κυρά κι αναφωνεί...

...«πολυαγαπημένε μου Αλέξανδρε».

Οι αρβύλες του Αλέξανδρου πατούν μες τη βάρκα. Ο τυφλός γέροντας γυρίζει το κεφάλι του προς αυτόν κι οι λευκοί βολβοί καρφώνονται μέσα στα μάτια του πατέρα. Ο έφεδρος ανθυπολοχαγός έκατσε αντικρυστά απ' τον βαρκάρη. Ο γέρος άπλωσε το χέρι του, ανοικτό. Περιμένει κάτι. Ο Αλέξανδρος φέρνει το χέρι μπροστά στο στρατιωτικό του χιτωνίου. Ασυναίσθητα. Σαν να γνωρίζει τι είναι αυτό που του ζητάει ο βαρκάρης. Τα δάκτυλα ψάχνουν βαθιά μέσα στην τσέπη του

πέτου. Τα ακροδάχτυλα χαιδεύουν ένα μικρό μεταλλικό νόμισμα. Το τραβούν έξω. Τα μάτια του ανθυπολοχαγού το επεξεργάζονται γεμάτα έκπληξη. Είναι μικρό, χρυσό, αρχαίο. Πεπλατυσμένο στις άκρες του, χωρίς χαραγματιές. Κι επάνω έχει χαραγμένο μόνο το κεφάλι του Ερμή με τον φτερωτό σκούφο. Κοιτάει τον τυφλό γέρο μες τα μάτια. Το ξερακιανό χέρι είναι ακόμη απλωμένο με την παλάμη ορθάνοικτη. Ο Αλέξανδρος ακουμπάει το νόμισμα στο χέρι του βαρκάρη. Αυτός τ' αρπάζει και το βάζει απότομα στο στόμα. Το δαγκώνει με τα σάπια του ούλα. Ευχαριστημένος από τη μεταλλική γεύση του χρυσού, χαρίζει στον επιβάτη ένα χαμόγελο γυμνό από δόντια...

Το μεταλλικό βαπόρι έχει σηκώσει τις άγκυρες και βγαίνει από τον κόλπο της κατεστραμμένης Σμύρνης, με κατεύθυνση την ελπίδα.

Προορισμός, ο Πειραιάς!

Ο βαρκάρης τραβάει τα δυο κουπιά, αργά, προς το μέρος του. Η βάρκα απομακρύνετε μακριά από την καπνισμένη Σμύρνη, με κατεύθυνση τη λήθη.

Προορισμός, η αιωνιότητα!